

Ägarstyrning i Region Västerbotten

Sammanfattning

Grundläggande för all offentlig verksamhet är att den syftar till att skapa nytta för staten/regionen/kommunen, och dess medborgare. Inledningsvis kan konstateras att utgångspunkten för offentlig verksamhet inom kommun och landsting är att den i regel är skattefinansierad och bedrivs i förvaltningsform. Sedan länge bedrivs dock offentlig verksamhet även i bolagsform. För att utforma en ändamålsenlig ägarstyrning, är det nödvändigt att klara ut varför vissa verksamheter bedrivs i bolagsform istället för förvaltningsform. Det kan finnas olika anledningar till att välja att bedriva offentlig verksamhet i bolagsform. Det kan handla om motiv som syftar till att effektivisera verksamheten, korta beslutsgången och ge verksamheten andra förutsättningar att kunna utveckla verksamheten jämfört med att bedriva verksamhet i förvaltningsform. Det kan handla om att tydliggöra organisationen för en avgränsad del av verksamheten genom att kunna avgränsa ekonomi, resurser och beslutsmandat exempelvis. Organisering av verksamhet i bolagsform kan vara motiverat av en ekonomisk rationalitet, där bolagsformen gör det möjligt att låta eventuella överskott gå tillbaka till verksamheten för att kunna användas för underhåll och investeringar. Offentlig verksamhet som bedrivs i bolagsform får som huvudregel inte drivas i syfte att gå med vinst. Det kan även finnas underliggande motiv som handlar om att underlätta för samverkan med andra aktörer (både offentliga och privata), där parterna binds av ett starkare åtagande jämfört med exempelvis samverkansavtal.

Den möjlighet till politiskt beslutade omprioriteringar som möjliggörs när verksamhet bedrivs i förvaltningsform som kommer till uttryck i att en förvaltning ska effektuera nämndens beslut, saknas i det kommunala bolagets vardag. När ett offentligt bolag är bildat, kan ägaren styra över den verksamhet som bedrivs i bolag i begränsad omfattning. De formella verktyg som finns till förfogande är förutom bolagsordning framförallt ägardirektiv, ägarrepresentant vid årsmöten samt val till styrelse. Styrelsen ska förhålla sig till bolagets bästa i sina överväganden. Motiven för att bedriva viss verksamhet i bolagsform, blir därför viktiga för utformningen av ägarstyrning.

I bilaga redogörs för tre huvudalternativ för att organisera ägande av regionens hel- och delägda bolag. En ändamålsenlig ägarstyrning bedöms kunna tillgodoses i framförallt två av alternativen, dock utifrån två delvis skilda ändamål med ägarstyrningen.

Regionstyrelsens arbetsutskott informerades den 16 april 2019 om de tre huvudalternativ som presenteras i skrivelse. Alternativ holdingbolag (moderbolag) som äger regionens hel- och delägda bolag, respektive alternativ direkt ägande bedömdes som de mest ändamålsenliga alternativen att bereda vidare. I bilaga exemplifieras därför hur en tillämplig ägarstyrning skulle kunna struktureras. Beroende på val av organisering, omfördelning av resurser samt organisatoriska förutsättningar, kan dock anpassningar behöva ske.

En särskild bilaga beskriver regionstyrelsens uppsiktsplikt. Uppsiktsplikten påverkas inte av hur ägarstyrningen utformas.

Med hänsyn till resurseffektivitet och en tydlig ägarstyrning, förordas alternativ där ägandet av

bolag organiseras genom direkt ägande som huvudalternativ, där regionstyrelsen har ett överordnat ägaransvar, men där ansvar att utöva operativ ägarroll kan uppdras till annan nämnd av regionfullmäktige.

Förslag till beslut

Regionstyrelsen föreslår regionfullmäktige besluta om organisering av ägarstyrning av regionens hel- och delägda bolag genom direkt ägande. Ansvar att utöva ägarroll i regionens hel- och delägda bolag uppdras till regionstyrelsen alternativt nämnd. Sådant ansvar förtydligas genom styrelses/nämnds reglemente.

Regionstyrelsen beslutar

- uppdra till regiondirektör bereda vägledande dokument inför fullmäktiges prövning av bolagsbildning, att fastställas av regionfullmäktige
- uppdra till regiondirektören, med möjlighet att vidaredelegera, att ta fram skriftliga rutiner för hur uppsiktsplikten av bolagen och uppföljning av bolagens verksamhet ska genomföras
- uppdra till regiondirektör att ta fram risk- och konsekvensanalys i det fall beslut om fördelning av ansvar för ägarstyrning medför organisationsförändring. Risk- och konsekvensanalys ska i sådana fall redovisas senast i samband med beslut om revidering av reglementen.

Bedömda resultat och konsekvenser

Beroende av inriktning för den fortsatta beredningen, kommer resurser att behöva omfördelas för att stärka de organisatoriska förutsättningarna för en ändamålsenlig ägarstyrning. De olika alternativen bedöms kräva tillförande av resurser i varierad omfattning.

Ersätter beslutet ett tidigare/annat beslut?

-

Resurser och finansiering

I bilaga redovisas de resurser som bedöms erfordras initialt. Oaktat alternativ, kommer resurser att behöva omfördelas för att stärka organisationen kring ägarstyrning.

Bilagor

Tjänsteskrivelse

Skrivelse Ägarstyrning i Region Västerbotten

Bilaga Uppsiktsplikt

Bilaga Utveckling ägarstyrning

Beslut expedieras till

Regionstyrelsen, regionfullmäktige, regionala utvecklingsnämnden, hälso- och sjukvårdsnämnden